

Obitelj u Australiji

Moralna prosudba

*Anthony Stephen BURNSIDE**

Sažetak

Ovaj prilog o obitelji i životu u australskom narodu, iz kojeg su John i Evelyn Billings ponikli, slavi 25. obljetnicu pojave prvog teksta o Billingsovoj metodi na hrvatskom jeziku. Visoki postotak rastava, pobačaja, divljih brakova te smanjivanje broja brakova i djece u obitelji otkriva nam da je obiteljski život u Australiji u velikoj krizi. Toj krizi su doprinijeli seksualna revolucija i pronalazak anti-baby pilule početkom šezdesetih godina, razvijen materijalistički mentalitet, ukidanje takozvane osnovne plaće 1973. god. i porast žena u radnom odnosu, nedostatak porodiljine naknade te smanjivanje vjere u australskom društvu. Kao odgovor na to australski biskupi, katolički intelektualci i laički štovatelji života promovirali su obiteljski život potičući ljude na brak, uzajamnu ljubav i rađanje djece. Statistike pokazuju da postoji važna uzajamna ovisnost vjerske aktivnosti i dobrih, zdravih i sretnih brakova i obitelji. Praktični katolici se bolje od nepraktičnih katolika, protestanata i nevjernika čuvaju od loših društvenih utjecaja koji negativno utječu na obiteljski život. Ovi podaci pokazuju da se rješenje krize obiteljskoga života ne nalazi samo u potrebnim ekonomskim poticajima vlade nego i u produbljivanju vjere među ljudima.

Uvod

Prije 25 godina izdana je prva brošura o Billingsovoj metodi na hrvatskom jeziku. Ovu najpoznatiju metodu prirodnog planiranja obitelji ustanovilo je dvoje australskih liječnika Evelyn i John Billings. Ovaj časni bračni par, kao roditelji, katolici i vrhunski stručnjaci pridonijeli su afirmaciji života u cijelom svijetu te su trajno nadahnuće svim pokretima za život. Njihove ideje, knjige, članci i leci vrlo su poznati u Hrvatskoj.¹ Bilo bi zanimljivo da netko istraži njihov doprinos pokre-

* Anthony Stephen Burnside, dipl. teol., bachelor of arts (honours), dodiplomski studij na Filozofskom Fakultetu Družbe Isusove, Zagreb. Prošireni i dopunjeni tekst izlaganja održanog 2. veljače 2002. u sklopu proslave desete obljetnice Pokreta za život krčke biskupije (1992.–2002.) na Malom Lošinj.

1 Ružica Martinović-Vlahović, *Prirodna metoda reguliranja poroda*, Župni ured Slavonski Brod, 1977.; Ružica Martinović-Vlahović, *Prirodno planiranje obitelji*, Zagreb: FTIDI-Centar za bioeti-

tu za život i obitelji u Hrvatskoj. Ovdje moramo spomenuti još jednu zanimljivost. Naime, i sam pronalazak ovulacijske metode na neki način je vezan uz Hrvatsku. Prema svjedočanstvu samog Dr. Johna Billingsa, on se u ta istraživanja upustio na nagovor svećenika Mauricija Catarinicha, koji je tada (1953.) bio obiteljski savjetnik u Melbourneu, a koji je porijeklom iz Hrvatske, s otoka Krka: »U to me djelo uveo vlč. Catarinich...«² »Ubrzo sam otkrio da je blagi vlč. Catarinich bio kao od čelika kada bi službeni nauk Crkve bio napadan. Kako sam ja počeo tražiti bolju metodu reguliranja poroda, često bi mi rekao: 'Vi morate nastaviti to djelo, Bog neće ostaviti svoj narod bez pomoći'«.³ Vlč. Catarinich danas živi u Melbourneu u svećeničkom domu. Neka ovaj prinos o australskoj Crkvi i narodu iz kojih su Billingsi ponikli bude posvećen 25. obljetnici pojave prvog teksta o Billingsovoj metodi na hrvatskom jeziku.

Najprije ću iznijeti najosnovnije podatke o australskom stanovništvu. Promotrit ćemo stanje života općenito u Australskoj obitelji. Analizirat ćemo važne društvene čimbenike koji djeluju na obiteljski život. Posebno ćemo razmotriti kako na obiteljski život utječe vjera te kakvo je stanje protestantskih i katoličkih obitelji.

1. Stanovništvo Australije

Australija je otkrivena god. 1770., a 1778. doseljavaju se prvi Europljani. Tek god. 1900. odvaja se od britanske krune i proglašava svoju samostalnost. Prije Drugog svjetskog rata većinu stanovništva činili su Englezi, Škoti i Irci te njihovi potomci. Englezi i Škoti bili su pretežno protestanti i činili su 80% novopridošlog stanovništva; Irci su tradicionalno bili katolici i bilo ih je svega 20%. Dolaskom bijelaca počinju i ubijanja domorodaca; bijelci zauzimaju njihovu zemlju, a njih protjeruju.

Poslije Drugog svjetskog rata tri milijuna ljudi, uglavnom iz Italije, Malte, Grčke i bivše Jugoslavije, dolazi u Australiju tražeći bolji život za svoju obitelj. Više od 260. 000 Hrvata živi u Australiji. Posljednjih se godina povećava broj useljenika iz azijskih zemalja. Prema najnovijim podacima Australija ima devetnaest i pol milijuna ljudi. Od toga Europljani čine oko 95,2%, Azijci 3,3% i domoroci 1,5%. Po vjerskoj strukturi 74% ih je kršćana. Katolici čine 28% sveukupnog stanovništva, anglikanci 24%, metodisti–prezbiterijanci 20% i pravoslavci 3%, a ostali su 1,5% muslimani, 1,4% budisti i 17% nevjernici.

ku, 1999. Evelyn Billings i Ann Westmore, *Billingsova metoda*, Zagreb: Obiteljski centar, 1990.; Antun Lisec, *Billingsova (Ovulacijska) metoda prirodnog planiranja obitelji*, Slavonski Brod: »Pro vita« Vetovo, 1991.; *Kratka informacija o Billingsovoj metodi* (letak), Zageb: Obiteljski centar, Kapitel 3.

2 John Billings, *The Quest leading to the discovery of the Billings Ovulation Method*. Ovaj članak nalazi se na Internetu: http://lifeissues.net/writers/bil/bil_14quest1.html.

3 John Billings, *A Story of God's Providence*. Ovaj članak nalazi se na Internetu: http://lifeissues.net/writers/bil/bil_02billingshistory.htmlŽa2.

Australska ekonomija je zdrava. Broj nezaposlenih kreće se oko 8%. Tipična australska obitelj uživa visok životni standard.⁴

2. Obiteljski život u Australiji općenito

2.1 Tradicionalni obiteljski život

Od početka dvadesetog stoljeća australska je vlada odredila obitelji povlašteno mjesto u društvu. Ustanovljena je takozvana osnovna plaća. Svaki je radnik imao pravo na plaću kojom je mogao dovoljno skrbiti za svoju ženu i barem troje djece. Velika većina žena nije radila izvan obiteljske kuće. Ostajale su u obitelji i odgajale djecu.⁵

Sve do šezdesetih godina gotovo su se svi običavali vjenčati u svojim Crkvama, katoličkim ili protestantskim, a oni koji to nisu činili u Crkvi, sklapali su civilni brak. Zaručnici nisu živjeli zajedno prije braka. Djeca su se radala u braku, i to prosječno troje ili četvero. Muž i žena živjeli su zajedno do prirodne smrti, odnosno nisu se rastavljali.

Tipična je australska obitelj već dugo nuklearna, tj. čine je muž, žena i nepunoljetna djeca. Punoljetna djeca napuštaju obiteljsku kuću. Mladi bračni parovi rijetko žive s roditeljima. Svaki par želi živjeti samostalno u svojoj kući. Ta je pojava tako raširena da je već dio australskog mentaliteta.⁶

2.2 Kriza tradicionalnog obiteljskog života

Danas je obiteljski život u Australiji u velikoj krizi. Tipičnu australsku obitelj redovito čine otac, majka i jedno ili eventualno dvoje djece. Čest je slučaj da obitelj čine samo jedan roditelj i jedno ili dvoje djece; ili jedan roditelj s novim partnerom i opet jedno ili dvoje djece.

Rastava je sve češća pojava u Australiji. 35% australskih brakova završava rastavom. Australska je vlada zbog toga vrlo zabrinuta te priznaje da je raspad obitelji nacionalna katastrofa. Pet i pol milijuna ljudi izravno je povezano s raspadom obitelji.⁷

Broj rođene djece u obitelji smanjio se je u novije vrijeme s 3 — 4 na 1, 8 rođenih. Prema ovim podacima stanovništvo bi se trebalo smanjivati. Ali zahvaljujući velikom broju useljenika iz drugih zemalja, broj stanovnika je stabilan.⁸ Na svaka dva rođenja dolazi jedan pobačaj.⁹

4 Ovi podaci o australskom stanovništvu nalaze se u: Statistics: Australia, *Encyclopedia Britannica*, CD-ROM, 1998.

5 (Anonim), Archbishop George Pell: »The strong family is a religious family«, *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, October, 2001., str. 3.

6 George Pell, *Issues of Faith and Morals*, Melbourne: Oxford University Press, 1996., str. 38.

7 Ibid.

8 Ibid.

9 Matt Furlong, Abortions, *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, October, 1996., str. 19.

Broj sklopljenih brakova u znatnom je padu. Od god. 1971., kad je bilo sklopljeno 9 brakova na 1000 stanovnika, došlo je do toga da je 1992. broj sklopljenih brakova na 1000 stanovnika samo 6.¹⁰ Danas se samo 58% Australaca vjenča u svojoj Crkvi. Vrijeme kad muškarac i žena stupaju u brak sve više se pomiče prema tridesetj godini. Vidljiva je pojava da partneri žive u zajednici bez obveza te se ni ne misle vjenčati; žive u tzv. divljem braku. Ta je pojava u konstantnom porastu.¹¹ Od onih koji se vjenčaju, 56% ih je živjelo zajedno prije braka kao muž i žena. Prema statistikama oni parovi koji su živjeli u probnoj predbračnoj zajednici imaju dvostruko veću vjerojatnost da će im se brak raspasti.¹²

Australska vlada priznaje da je jako zabrinuta zbog teških posljedica krize obitelji. Očito je da ta kriza djeluje izrazito negativno na australsko društvo. Neke od brojnih teških društvenih posljedica su i velik porast psihijatrijskih i tjelesnih problema kod djece i samohranih roditelja, veći rizik zlostavljanja djece, veća vjerojatnost upotrebe droge i seksualnog promiskuiteta.¹³

3. Čimbenici koji pridonose krizi obitelji

Seksualna revolucija počela je pronalaskom anti-baby pilule početkom šezdesetih godina. Ona je omogućila seksualni odnos bez straha od začeća. To pridonosi znatnom smanjivanju broja rođenih u braku. Izvan braka pilula je omogućila veliku seksualnu aktivnost. Seksualni odnos postao je samo čin tjelesnog užitka, a izgubio smisao darivanja sebe, tj. uzajamne ljubavi i radanja djece. U slučajevima kad kontracepcijska metoda nije spriječila začeće, mnogi su tražili pobačaj. On je ozakonjen god. 1970. u državi Južnoj Australiji, nakon čega su i druge države ubrzo prihvatile mogućnost legalnog pobačaja.¹⁴

Razvijen je materijalistički mentalitet koji pridonosi krizi obitelji. Očekuje se vrlo visok životni standard. Budući da djeca iziskuju mnoga odricanja te tako otežavaju ostvarivanje materijalnih ciljeva, ljudi ne žele imati više od jednog ili dvoje djece.

God. 1973. ukidanje takozvane osnovne plaće uništilo je ekonomski temelj mnogih obitelji u kojoj je samo otac radio. Od tada mnoge žene moraju raditi izvan kuće. Pod utjecajem radikalnog feminizma mnogim je mladim ženama važnija karijera nego obitelj. Nedostatak ikakve porodiljne naknade ne potiče ljude da imaju djecu.¹⁵

10 George Pell, *Issues of Faith and Morals*, Melbourne: Oxford University Press, 1996., str. 39.

11 Peter Bentley, and Philip Hughes, *Australian Life and the Christian Faith: Facts figures*, Melbourne, Christian Research Association, 1998., str. 36.

12 George Pell, *Issues of Faith and Morals*, Melbourne: Oxford University Press, 1996., str. 39.

13 (Anonim), Archbishop George Pell: »The strong family is a religious family«, *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, October, 2001., str. 3.

14 George Pell, *Issues of Faith and Morals*, Melbourne: Oxford University Press, 1996., str. 110.

15 (Anonim), Archbishop George Pell: »The strong family is a religious family«, *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, October, 2001., str. 3.

Smanjivanje vjere u australskom društvu znatno pridonosi krizi obitelji. Broj nevjernika od 12% 1991. g. porastao je 1996. na 17%. Dok je broj protestantskih vjernika znatno pao, broj katolika ostao je isti: 28%.¹⁶

3.1. Utjecaj vjere na obiteljski život

Vjera, pogotovo kršćanska, potiče ljude da cijene i čuvaju obiteljski život. Crkva naučava da su muško i žensko stvoreni jedno za drugo da žive u zajednici uzajamne ljubavi (Post 2, 18). Bog zapovijeda čovjeku da ostavi oca i majku te prione uz svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo (Post 2, 24).¹⁷ A Isus kaže: »Što je Bog sjedinio čovjek neka ne rastavlja« (Mk 10, 9).¹⁸ Kršćanski je brak, dakle, svet i nerazrješiv.¹⁹ Kršćani se ne mogu rastaviti. Kad je Bog stvorio muško i žensko, zapovjedio im je: »Plodite se i množite i napunite zemlju« (Post 1, 28). Crkva, dakle, potiče bračne parove na rađanje djece.²⁰

Upravo zato što je Bog ustanovio brak koji služi za uzajamnu ljubav i rađanje, Crkva naučava da kod svakog bračnog čina moraju biti prisutne ove dvije svrhe: međusobna uzajamna ljubav muža i žene te otvorenost prema rađanju djece, odnosno prema Božjoj volji.²¹ Dakle, Crkva ne odobrava kontracepciju jer ona sprječava otvorenost prema rađanju i kao takva potpuno samodarivanje muža i žene u međusobnoj ljubavi.²²

Budući da je Bog stvorio čovjeka na svoju sliku, sebi slična... (Post 1, 26), ljudski je život svet te tako svaki čovjek ima nepovredivo pravo na život.²³ Crkva dakle osuđuje pobačaj²⁴ i eutanaziju.²⁵

Ovim kršćanskim moralnim principima australski se katolički biskupi trude odgajati cijeli australski narod. Mnogi katolički intelektualci, među kojima je dvoje australskih liječnika, Evelyn i John Billings, mnogo su radili na tome da se ti moralni principi primjenjuju u australskom društvu. Veliku većinu australskih pobornika za promicanje života uvijek su, kao i danas, činili katolički laici.

16 Michael Gilchrist, Australia's culture war: who is to halt the triumph of secularism? *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, April, 1999., str. 6.

17 Ivan Pavao II., *Obiteljska zajednica — Familiaris Consortio*, Zagreb: KS, 1987., br. 19.

18 Svi biblijski citati u ovom prilogu uzeti su iz: *Biblija*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1990.

19 Ivan Pavao II., *Obiteljska zajednica — Familiaris Consortio*, Zagreb: KS, 1987., br. 20.

20 Ibid., br. 28.

21 Pavao VI. *Humanae Vitae — Enciklika o ispravnoj regulaciji poroda*, Zagreb: KS, 1997., br. 12.

22 Ibid., br. 14.

23 Ivan Pavao II., *Evangelium vitae — Evanđelje života*, Zagreb: KS, 1997., br. 53.

24 Zbor za nauk vjere, *Izjava o namjernom pobačaju*, br. 7., Hrvatski tekst u: Valentin Pozaić, *Život prije rođenja*, Zagreb: FTI-Centar za bioetiku, 1990., str. 175–192.

25 Ivan Pavao II., *Evangelium vitae — Evanđelje života*, Zagreb: KS, 1997., br. 65.

4. Obiteljski život među vjernicima u Australiji

Pitamo se: ako Australija ima 74% kršćana i Crkva visoko cijeni obiteljski život i potiče narod na brak, uzajamnu ljubav i rađanje djece, zašto je obiteljski život u tako teškom stanju?

4.1 Protestanti

Protestantski vjernici čine 40% australskog stanovništva. Što se tiče stanja obiteljskog života, protestanti, posebno anglikanci i članovi Ujedinjene crkve (prezbiterijanci i metodisti), prema statistikama se vrlo malo ili nimalo ne razlikuju od općeg dijela australskog stanovništva.²⁶

To je razumljivo ako znamo da protestantski vjernici jako slabo pohađaju obrede svoje Crkve. Protestantske su Crkve općenito u velikoj nevolji. Mnoge su se morale ujediniti jer je broj njihovih vjernika toliko pao da su im crkve bile poluprazne. Protestanti, posebno anglikanci i članovi Ujedinjene crkve, imaju vrlo liberalne stavove prema moralu.²⁷ Glavne protestantske Crkve odobravaju rastavu braka, kontracepciju i homoseksualne brakove. Službeno vodstvo protestantskih Crkava vrlo je pasivno prema moralnim pitanjima u društvu kao što je, primjerice, pobačaj.

4.2. Katolici općenito

Katolički vjernici čine 28% australskog stanovništva. Oko 22% katoličkih brakova završava rastavom, dok je australski prosjek 35%. Za razliku od rastavljenih nekatolika, većina rastavljenih katolika ne sklapa drugi brak. Katolički brakovi su ipak u malo boljem stanju od drugih brakova.²⁸

Tradicionalne su katoličke obitelji uvijek imale veći broj djece, barem četvero ili više. God. 1991. troje ili više djece imalo je samo 15% katoličkih, kao i 12% nekatoličkih obitelji. To znači da broj djece u katoličkim obiteljima opada te postaje približno sličan broju djece u nekatoličkim obiteljima.²⁹

Problem divljih brakova prisutan je među katolicima, ali osjetno manje nego među nekatolicima. 8,2% australskih parova živi kao muž i žena bez sklopljenog braka. Od parova u kojima su oba partnera katolici, 4% ih živi nevjenčano.³⁰

Problemi raspada obitelji kao što su rastava, smanjivanje broja brakova, manje djece i divlji brakovi, jesu problemi i među katolicima premda je stanje malo bolje

26 Peter Bentley, and Philip Hughes, *Australian Life and the Christian Faith: Facts figures*, Melbourne, Christian Research Association, 1998.

27 Michael Gilchrist, Australia's culture war: who is to halt the triumph of secularism? *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, April, 1999., str. 7.

28 George Pell, *Issues of Faith and Morals*, Melbourne: Oxford University Press, 1996., str. 43.

29 Robert Dixon, *Catholics in Australia*, Canberra: Australian Government Publishing Service, 1996., pog. 5.

30 Ibid.

od nekatoličke sredine. Ovi su podaci razumljivi ako znamo da 80% australskih katolika ne ide nedjeljom na svetu misu. Od svih praktičnih vjernika samo ih 5% aktivno djeluje u župnoj zajednici.³¹ Velika većina mladih katolika ne prihvaća crkveni nauk o seksualnom odnosu prije braka, o kontracepciji i pobačaju u slučaju silovanja.³²

4.3. *Katolici koji prakticiraju svoju vjeru*

20% katolika ide redovito na svetu misu. Velika većina tih vjernika potječe iz obitelji u kojima su roditelji ozbiljno prakticirali vjeru. Povećava se broj onih koji su prešli u Katoličku crkvu, često zato što su nezadovoljni liberalizmom svojih protestantskih Crkava. Rastava je manji problem među katolicima koji redovito pohađaju svetu misu. Od svih rastavljenih katoličkih brakova samo je 28% onih koji su redovito išli na svetu misu. To znači da 72% svih rastavljenih katoličkih brakova čine oni koji ne prakticiraju vjeru.³³ Katolički brakovi u kojima parovi primjenjuju prirodnu metodu planiranja obitelji veoma rijetko završavaju rastavom.³⁴ Neki izvori konstatiraju da samo 1% do 2% njih završava rastavom.³⁵ Vjernici koji prakticiraju svoju vjeru imaju prosječno više djece od onih katolika koji ne prakticiraju vjeru. Statistike pokazuju da katolici koji prakticiraju svoju vjeru imaju negativniji stav prema pobačaju od nepraktičnih katolika.³⁶ Bračni parovi koji primjenjuju prirodnu metodu planiranja obitelji veoma rijetko čine pobačaj.³⁷

Ova analiza pokazuje da su u puno boljem stanju one katoličke obitelji koje prakticiraju svoju vjeru od onih katoličkih obitelji koje ne idu redovito na svetu misu.

Zaključak

Ove statistike pokazuju da postoji važna korelacija, tj. uzajamna ovisnost vjerske aktivnosti i dobrih, zdravih i sretnih brakova i obitelji. Praktični se katolici uglavnom lakše čuvaju od loših utjecaja u društvu koji negativno utječu na obiteljski

31 Michael Gilchrist, Australia's culture war: who is to halt the triumph of secularism? *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, April, 1999., str. 7.

32 Michael Gilchrist, How Catholic are Catholic schools? *AD2000 A Journal of Religious Opinion*, February, 1994., str. 9.

33 George Pell, *Issues of Faith and Morals*, Melbourne: Oxford University Press, 1996., str. 43.

34 Janet Smith, *Humanae Vitae — A Generation Later*, Washington D. C.: The Catholic University of America Press, 1991., str. 127.

35 Marcia Riordan, Respect for Life Office — Catholic Archdiocese of Melbourne, *Personal Communications*, 1999.

36 Peter Bentley, and Philip Hughes, *Australian Life and the Christian Faith: Facts figures*, Melbourne, Christian Research Association, 1998., str. 92.

37 Janet Smith, *Humanae Vitae — A Generation Later*, Washington D. C.: The Catholic University of America Press, 1991., str. 127.

život. Istinita je izreka hrvatskih biskupa: »*Obitelj koja zajedno moli, zajedno ostaje.*«

Ovi podaci pokazuju da se rješenje krize obiteljskoga života ne nalazi samo u potrebnim ekonomskim poticajima vlade nego i u produbljivanju vjere među ljudima. Ohrabreni tim pozitivnim statistikama o stanju obiteljskog života među katolicima koji prakticiraju vjeru, australski biskupi, katolički intelektualci i laici posljednjih su godina revno promicali obiteljski život. Neka nas ovo australsko iskustvo potakne da mi u Hrvatskoj dublje živimo svoju vjeru, te da tako i mi uzmognemo razvijati sretne brakove i zdrave obitelji. Na početku XXI. stoljeća, kad je obiteljski život na cijelom svijetu u krizi, budimo svjedoci da je obitelj prožeta vjerom uistinu zajednica radosti, mira, ljubavi i života!

LIFE AND FAMILY IN AUSTRALIA

Anthony Stephen BURNSIDE

Summary

The first text on the Billings Method of natural family planning, discovered by Australian couple, Doctors John and Evelyn Billings, was published in the Croatian language in 1977. This paper, which deals with family life in Australia, celebrates the 25 anniversary of this important event. High rates of divorce, abortion and couples living together out of wedlock and a decrease in the number of marriages and children per family reveal that Australian family life is in crisis. The sexual revolution and the discovery of the anti-baby pill in the 1960's, high level of materialism, ending of the basic wage in 1973, increase of women in the workforce, lack of national paid parental-leave programme and weakening of faith have all contributed to this crisis. The Australian bishops, catholic intellectuals and pro-lifers have, in response to this crisis, worked hard to promote family values, marriage and respect for human life. The statistics reveal a significant correlation between religious commitment and healthy, happy marriages and families. Practicing Catholics have more successfully than non-practicing Catholics, Protestants and non-believers, protected their families from adverse social influences, which detrimentally affect family life. The alleviation of the crises in family life lies not simply in more family government policies — however necessary — but through the deepening of people's faith.

(Translated by A. S. Burnside)